

ÖĞRETMEN EĞİTİMİNDE KURAMSAL BİLGİNİN ÖNEMİ

Yüksel Gündüz¹

Zehra Sedef Korkmaz²

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, öğretmen eğitiminde kuramsal bilginin önemini ve gerekliliğini ortaya koymaktır. Kuramsal bilgi, bilimsel yöntemlerle elde edilmiş, doğruluğu ve geçerliliği sınanmış bilgilerdir. Kuramsal bilgi, pek çok yönden uygulamaya hizmet eder, ona bakış açısı ve öngörü kazandırır, olasılıkların değerlendirilmesinde yardımcı olur. Öğretmenlik mesleğinin kuramsal temeli, sağlam bir yapıda olmalı ve öğretmenler, öğretim sürecinde, her türlü etkinliği kuramsal bir bilgi temeline dayandırmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen, öğretmen eğitimi, kuramsal bilgi.

THE IMPORTANCE OF THEORETICAL KNOWLEDGE IN TEACHER EDUCATION

ABSTRACT

Aim of this study is to highlight the importance and necessity of theoretical knowledge in teacher education. Theoretical knowledge is obtained by academic methods and is proven in terms of validity. Theoretical knowledge serves in many directions, and gives a viewpoint and foresight, and also it helps to evaluate different possibilities. The theoretical base of teaching profession needs to be based on strong structure, and teachers should base their activities on the theoretical knowledge.

Key Words: Teacher, teacher education, theoretical knowledge.

¹ Yrd. Doç. Dr. Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Seyitler Kampüsü. Artvin e-posta: gunduz0735@hotmail.com

² Arş. Gör. Artvin Çoruh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Seyitler Kampüsü. Artvin e-posta: zehrasedefcoskun@gmail.com

GİRİŞ

Öğretmenlik çok eski bir uğraşı alanı olmasına karşın, bir meslek olarak kabul görmesi oldukça yenidir. Eğitimin bir bilim olarak ortaya çıkması ve gelişmesiyle birlikte, öğretmenlik meslek bilgisi önem kazanmaya başlamış ve öğretmenlik için bireylerin özel bilgi ve becerilere sahip olması gerekliliği anlaşılmıştır (Erden, 2009: 156). Günümüzde öğretmenlik mesleği, eğitim sektörüyle ilgili olan sosyal, kültürel, ekonomik, bilimsel ve teknolojik boyutlara sahip, alanda özel uzmanlık bilgi ve becerisini temel alan, akademik çalışma ve mesleki formasyonu gerektiren, profesyonel statüde uğraşı alanıdır. Profesyonel meslek, özel uzmanlık bilgi ve becerisini içeren, uzun ve yoğun bir akademik çalışma ile belirli özel formasyon gerektiren ileri düzeyde ve statüde meslektir (Hacıoğlu ve Alkan, 1997). Günümüzde ise, uzmanlaşmayla birlikte profesyonel meslekler önem ve itibar kazanmaktadır. Dolayısıyla öğretmenler profesyonellikleri sayesinde daha yararlı bir duruma gelmektedirler.

Eğitim ve öğretimde hedefler ne kadar iyi belirlenirse belirlensin, dersin içeriği ne kadar işlevsel seçilip organize edilirse edilsin, o hedefler iyi öğretmenler elinde yürütülmedikçe, eğitimde beklenen sonucun alınması olanaklı değildir (Sünbül, 2001: 224). Bu bağlamda temel sorumluluk öğretmendedir. Öğretmen, öğretmenliğin kuramsal bilgi temelini işe koşarak bireyin davranışlarında hem bireyin hem toplumun yaşamına kalite katacak değişimlerin oluşmasına kılavuzluk eden kişidir (Şahin, 2004: 282). Kavcar'a (1999) göre, öğretmenlik mesleğinin önemi ve değeri, öğretmenin, eğitim sisteminin en kritik ögesi olmasından kaynaklanmaktadır. Bu anlamda öğretmenden, ders hazırlama, plan yapma, öğrenme yaşantıları düzenleme, ölçme ve değerlendirme gibi görevlerin yanında, rehberlik açısından öğrenciyi dinleme ve yol gösterme, öğrenciyi kabul ve sevk etme, öğrencinin mesleki gelişimine yardımcı olma, öğrenci potansiyelini keşfetme, insan ilişkilerini geliştirme gibi rolleri yerine getirmesi beklenir (Gibson ve Mitchell, 1990: 68-79).

Öğrencileri başarılı kılacak donanımına sahip kişiler olarak yetiştirmek, temelde öğretmenin görevidir (Özden, 1999: 33). Bu bağlamda öğretmenlik mesleğinin kuramsal temeli sağlam bir yapıda olmalıdır. Medly (1982) öğretmenin mesleki yeterliğinin onun bilgi, yetenek ve öğretmeye dair inançları olduğunu ifade etmektedir. Kuramsal bilgi temelinden yoksun öğretmenler, eğitim sürecindeki faaliyetlerini ya kendi öğrencilik dönemlerindeki öğretmenlerinin davranışlarını hatırlamaya çalışarak ya da pek çoğu eskimiş fakat çok bilinen uygulamaları sınıflarına taşıyarak sürdürmek zorunda kalırlar (Şahin, 2004: 265). Dolayısıyla öğretmenler, eğitim alanında kullanacakları geçerli kuramsal bilgilere sahip olmalıdırlar. Bu bağlamda yapılan çalışmanın amacı, öğretmen eğitimde kuramsal bilginin önemi ve gerekliliğini ortaya koymaktır.

I.KURAM

Kuram, sistematik olarak eğitim örgütlerinde davranış konusundaki düzenlilikleri belirleyen ve açıklayan birbiriyle ilişkili bir dizi kavramlar, varsayımlar ve genellemeler bütünüdür (Hoy ve Miskel, 2010: 3). Bu anlamda kuram, olaylara ilişkin kavramlar, tanımlar ve sayıtlılar bütünü olarak ele alınabilir. Doğaları gereği genel ve soyut olan kuramlar, kesin doğru ya da yanlış olmaları açısından değil, yararlı olmaları bakımından değerlendirilirler. Kuramlar aynı zamanda bilginin gelişmesini güdüler ve yönlendirir.

Eğitimin herhangi bir dalının bilimleşmesi, sağlam kuramsal bilgilere dayandırılmasını gerektirir. Dolayısıyla eğitimin her dalı, evrensel kuramsal bilgilerden geniş ölçüde yararlanmak zorundadır (Bursalıoğlu, 1991: 99). Kuramlar, laboratuarda ya da uygulamada test edilmeye uygun sayıtlıların oluşturulmasına temel olan düşünme biçimleridir. Bazıları kuramı bir takım esrarengiz yollarla elde edilen, uygulama ile uzaktan ilişkili ilkeler çıkartılan soyut düşünceler bütünü olarak algılamaktadır. Gerçekte kuram, genellikle uygulamadan çıkarılır. Uygulamayı sistematik olarak

gözleyenler, uygulamalar arasındaki ilişkiler konusunda bir takım önseziler geliştirirler. Bu önseziler, uygulamaya ilişkin sayıtlılara ve ilkelere götürür. Önsezilerin biçimlenmesi kurama temel oluşturur (Sergiovanni ve Starratt, 1979: 24-25). Dolayısıyla kuramın hem transfer gücü, hem güvenilirliği yüksektir.

II. KURAMIN İŞLEVLERİ

Birbiri ile ilişkili olguları ve davranışları açıklama gücüne sahip çeşitli önerme tiplerinin oluşturduğu kapsayıcı, tümel bir önerme Lawson (1995) olarak kabul edilen kuram, olaylara genel açıklamalar getirme, birikimli araştırmalara olanak sağlama ve eylemi yönlendirme gibi işlevleri yerine getirmektedir (Aydın, 1993: 21).

A. Kuram Olaylara Genel Açıklamalar Getirir: Örneğin, örgütsel kuram, örgütsel yaşamın yapısını ve dinamiğini açıklayan önermeleri oluşturmayı amaçlar. Bunu gerçekleştirmek için, kuram görgül araştırmaları yönlendirir, önerilen kurumsal açıklamaları nesnel olarak test etmek için denence geliştirilmesine kavramsal dayanak sağlar.

B. Kuram, Birikimli Araştırmaya Olanak Sağlar: Bilginin gelişmesi için bütünleştirici ortak bir çevre oluşturur. Kurama dayalı bir araştırma, önceki araştırmalardan da yararlanarak kuramı yeniden gözden geçirir, yeniden formüle eder ve bilginin gelişmesini sağlar.

C. Kuram Eylemi Yönlendirir: Kuramlar gerçekliğin karmaşıklığından bir anlam çıkarmada uygulamacılara ışık tutar. Stratejik ve ussal eylemi olanaklı kılar. Kuramsız çalışan araştırmacıların uygulamacıların kendilerini olayların rastgeleliğinden kurtarmaları olasılığı çok azdır. Kurama dayalı eylemlerde bir açıklık, bilinçlilik ve güvenilirlik vardır.

III. KURAMSAL BİLGİLER

Kuramsal bilgi, bilimsel yöntemlerle elde edilmiş, doğruluğu ve geçerliliği sınanmış bilgilerdir. Kuramsal bilgiler, kavramlar arasındaki soyut ve karmaşık ilişkilerin bilgisini içerir. Bu yüzden de kuramsal bilginin kazandırılması basit sayılabilecek bir öğretim problemi değildir. Niegemann, Gronki-Jost ve Neff'e (1999) göre, kuramsal bilgi mesleki eğitimde uzmanlığın önemli bir dayanağını oluşturmaktadır. Son yıllarda yaşanan gelişmeler sonucu mesleki eğitimde akademik boyutun daha çok vurgulanmasıyla birlikte kuramsal bilgiyi gerçek yaşam durumlarında karşılaşılan problemlerin çözümünde kullanabilme becerisi daha çok önemsenmeye başlanmıştır. Hoy ve Miskel (2010) bilimin amacını, kuramlar üretmek olarak belirtiyor ve kuramsal bilgiyi, bilimsel yollarla elde edilen bilgi olarak değerlendiriyor. Bu anlamda kuramsal bilgi, kalıcı ve her dönem geçerli olan bilgidir.

IV. KURAM UYGULAMA İLİŞKİSİ

Bilimsel yaklaşım, olaylar hakkında hem kuramcılar hem de uygulayıcılar için bir düşünme biçimi ve analiz modeli sağlar (Hoy ve Miskel, 2010: 7). Kuramsız bir eğitim anlayışı sırf uygulamalarla, pratikle yetinen bir üretimden öteye geçmez. Ancak sadece kurama dayanan bir eğitim anlayışı da, mevcut uygulamalara fazla bir şey veremez (Tozlu, 1992: 217). Ancak, kuram uygulama ilişkisi, kuramcılarının kavramları kullanarak, problemin önemli yönlerini belirlemelerinden daha ileri düzeydedir.

Kuram, uygulamayla en az üç yönden doğrudan ilişki içindedir. İlk olarak kuram uygulayıcılar için bir referans sistemi sağlar. İkinci olarak, kuram uygulamadaki olaylar için genel bir çözüm modeli sunar. Üçüncü olarak kuram, karar vermeyi yönlendirir (Hoy ve Miskel, 2010: 6). Kuram, uygulayıcılara karşılaştıkları problemleri çözmelerinde keskinlik, ihtiyaç duydukları çözüm araçları ve bir referans sistemi sağlar. Diğer yandan, kuram, uygulamadaki problemlere doğrudan çözüm üretmez. Keedy ve Achilles (1997) kuram-uygulama ilişkisini değerlendirirken, kuramla uygulamanın

birbirinden ayrılmadığını açıklamakta ve kuramların, geleneksel varsayımları eleştiren uygulamalar sırasında oluşturulduğunu belirtmektedirler.

Kuramsız uygulama, bilinçsiz bir devinim, uygulamasız kuram ise düşüncenin gerçeklik alanından kopması ve kendi bedenini yitirmesidir. Eğitim kendi tanımına, kuramın ve uygulamanın birlikteliğinde kavuşur. Bu anlamda kuram ve uygulama bir bütünlük içinde düşünülmesi gereken iki önemli boyuttur. Sistematize edilen bilgi ve bulguların uygulamaya geçirilmesinde elde edilecek başarının kuramı geliştirmesi doğaldır. Kuram ve uygulama bütünlüğünün sağlanması, eğitim bilimlerindeki çalışmaların temelini oluşturmak durumundadır. Eğitim bilimleri koyduğu kurallar ve verdiği sonuçlarla uygulamalı bir alan olduğuna göre, kuram ve uygulama arasındaki yapaylık doğal olarak ortadan kalkmalıdır.

Sosyal bilimlerin öğretildiği, çeşitli ve her düzeydeki eğitim kurumlarında verilen bilgilerden bir kısmı yanlıştır. Bunlardan hangilerinin doğru, hangilerinin yanlış olduğunu uygulama göstermektedir. Bu anlamda uygulama, kuramın kuvvetini deneyen önemli bir araçtır (Bursalıoğlu, 1991: 105). Kuram pek çok yönden pratiğe hizmet eder, ona bakış açısı ve öngörü kazandırır, olasılıkların değerlendirilmesinde yardımcı olur. Güçlüklerin tanımlanması, karışıklıkların dil ve düşünce planında giderilmesi, kuramın görevleri arasındadır. Pratik de kuram için hammadde sağlar ve onun sınanmasına zemin oluşturur.

Eğitim kuramları, yeni kuramların oluşumunda ilk adımdır. İkinci ve üçüncü adımları ise, mevcut eğitim uygulamaları ile eğitim tarihi oluşturur. Eğitim tarihi, bir uygulamalar tarihi olarak, kuramların oluşmasına ve yeniden düzenlenmesine katkı sağlamıştır. Eğitim pratiğinden bir takım sonuçlar çıkarmak ve bu konuda sorular sormak, pratikten kurama bir adımdır. Burada kuram aydınlatmaya ve eğitimsel gerçekliği yorumlamaya yönelir. Eğitimsel kuram ve uygulama, birbiriyle ilişkilidir. Yani kuram uygulamayı, uygulama da kuramı aydınlatır ve yönlendirir. Yani yeni deneyimler, yeni kuramların ortaya çıkmasına neden olur.

Uygulamadan doğan deneyim, kuramın olduğu gibi sürdürülmesini ya da yeniden gözden geçirilmesini gerektirebilir. Böylece, kuram ve uygulama, kendilerini birbirleri üzerine inşa ederler (Ozmon ve Craver, 1986: 292). Eğitim pratiği, eğitim kuramının test edilmesidir. Burada uygulamanın başarısı, kuramın da başarısıdır.

Öğretmenlik eğitiminde kuram ilk basamağı oluşturmali ve kuram ile uygulama arasındaki denge de sağlanmalıdır. Öğretmenin kuram ve uygulamadan yoksun olarak yetiştirilmesi, mesleki faaliyetlerin yapılmasında önemli sorunlara neden olabilmektedir.

V. ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNDE KURAMSAL BİLGİNİN YERİ VE ÖNEMİ

Öğretmenin niteliği, eğitim sistemlerinin işleyişi ve başarıya ulaşmasında oldukça önemli rol oynamaktadır (Köseoğlu, 1994: 2). Bu önemine rağmen, öğretmen olma niteliğini taşımayan çok sayıda insanın bu mesleği yürüttüğü bilinmektedir. Oysa Brauer'in (2010) de belirttiği gibi, öğretmenin sahip olduğu alan bilgisi, yetenekleri ve mesleği yapabileceğine dair inançları, öğretmeni öğretmen yapan unsurlardır. Bu noktada, öğretmenlik herkesin rahatlıkla yapabileceği sıradan bir iş gibi algılanmamalıdır. Kuramsal bilgi temelinden yoksun kimsenin öğretemeyeceği ve öğretmenliğin sıradan bir gözlemcinin gördüğünden çok daha karmaşık bir iş olduğu ortadadır. Glaser'e (1992) göre öğretmenlik bu anlamda toplumda başarılması en güç olan işlerden biridir. Öğretmenler mesleklerinin icrasında gereksinim duydukları kuramsal bilgileri eğitim yoluyla kazanırlar.

Öğretmenlik eğitime ilişkin program, eğitimin kuramsal ve uygulama boyutu olmak üzere iki temel eksen üzerine oturtulmuştur. Öğretmenlik eğitiminin kuramsal boyutu, yıl/yarıyıl esasına dayalı, koşullu ve koşulsuz derslerin oluşturduğu, yeterli ve gerekli sayıda zorunlu ders ile bireysel farklılıkları destekleyen çok sayıda seçmeli dersten oluşturulmaktadır. Öğretmenlik eğitiminin uygulama boyutuna ilişkin uygulama

ortamı, öğretmen adayına, gerçeklikle/durumla yüzleşme ve var olanı-mevcudu-/durumu deneyimleme olanağı sunabilecek doğal ortama gereksinim duymaktadır (Ural, 2011: 212-213). Öğretme öğrenme sürecini daha etkili kılmak için öğretmenlik mesleğinin kuramsal bilgi temeline daha fazla başvurmak, öğretmenliğin meslekleşmesine önemli katkılar sağlayacaktır (Şahin, 2004: 268). Bu bakımdan uygulamada başarı, kuramsal bilgi ile yakından ilişkilidir. Burada kuramsal bilgi, uygulamada öğretmene rehberlik eder Alan bilgisinin öğretmenlik meslek bilgisi ile bütünleştiği, kuramsal bilgilerin uygulama çalışmaları ile anlamlı hale getirildiği öğretmen eğitimi programlarının nitelikli öğretmen yetiştirme kalitesini arttıracak ortadadır. Capraro, Capraro ve Helfeldt'in (2010) de haklı olarak belirttiği gibi, bir kurumun başarılı olabilmesi o kurumun insan kaynaklarının kalifiye ve yeterli olmasına bağlıdır. Dolayısıyla öğretmen yeterli olduğunda vereceği eğitimin kalitesi de artacaktır.

Öğretmen, öğretmenliğin kuramsal bilgi temelini işe koşarak bireyin davranışlarında hem bireyin hem toplumun yaşamına kalite katacak değişimlerin oluşmasına kılavuzluk eden kişidir (Şahin, 2004: 282). Dolayısıyla öğretmenlik mesleği, uzmanlık eğitimi sonucu gerçekleşmesi gereken profesyonel bir meslektir. Bu anlamda öğretmenlik mesleği hem çok işlevli bir sorumluluğun uygulayıcısı hem de doğru ve kabul edilebilir nitelikte olması beklenen bir mesleki statünün taşıyıcısıdır (Yaşaroğlu, 2007: 257). Bu noktada öğretmenin bilgi temelini sağlamlığı ayrı bir önem taşımaktadır. Öğretmenlerin bilgi temelini oluşturan öğeleri, özel alan bilgisi, genel meslek bilgisi, eğitim programı bilgisi ve mesleki özel alan bilgisi olarak belirlemek mümkündür. Özel alan bilgisine sahip öğretmen, öğreteceği alanın temel kavramlarına ve içeriğine hâkimdir. Genel meslek bilgisi, öğretmenin nasıl öğreteceği ile ilgilidir. Eğitim programı bilgisi, öğretmenin programı, öğretme-öğrenme süreçlerini ve değerlendirme boyutlarını bütünüyle kavramış olmasını ifade eder. Mesleki özel alan bilgisi ise, özel alan bilgisi ve meslek bilgisinin karışımı sonucu ortaya çıkan belirli bir

alan öğretmenliğine ilişkin bilgidir. Öğretmenlerin yeterlik alanları incelendiğinde, hepsi de kuramsal bir temele işaret etmektedir.

Öğretim kademesi ne olursa olsun, öğretmenler öğretim sürecinde gerçekleştirdikleri her türlü etkinliği kuramsal bir bilgi temeline dayandırmalıdır. Kuramsal bilgi temelinden yoksun öğretmenler, eğitim sürecindeki faaliyetlerini kendi öğrencilik dönemlerindeki öğretmenlerinin davranışlarını hatırlamaya çalışarak ya da pek çoğu eskimiş fakat çok bilinen uygulamaları sınıflarına taşıyarak sürdürmek zorunda kalırlar (Şahin, 2004: 265). Buna meydan vermemek ve öğretmenin mesleki başarısı için öncelikle kendi uzmanlık alanını iyi bilmesi gerekir. Gerçekte de bir şeyi öğretebilmek için önce bilmek gerekir. Brown, Colins ve Duguid'un (1989) belirttiği gibi, bir şey gerçekten biliniyorsa uygulamaya geçirilebilir ve başka durumlara transfer edilebilir. Bu anlamda bir mesleğin, bilimsel kuramlara dayalı bir bilgi temelini bulunması esastır. Sosyal bilimciler, meslekleri diğer iş ve uğraşlardan ayırırken, işin gerektirdiği uzmanlık, ustalık ve içerdiği karmaşıklık derecesini dikkate alırlar. Bu bağlamda düşünüldüğünde meslek, bilgi temelli iş olarak tanımlanabilir. Öğretmenlikle ilişkilendirilebilecek kuramsal bilgiler hızla çoğalmaktadır (Şahin, 2004: 265). Bu amaçla öğretmenler, çoğalan bu kuramsal bilgileri hızla edinmeli ve uygulamaya koymalıdır.

Elliot'a (1993) göre, öğretmen adaylarının iyi birer uygulayıcı olabilmeleri için, öncelikle öğretmenliğe ait kuramsal bilgi temeline sahip olmaları gerekmektedir. Uygulama, kuram olmaksızın anlamlı ve tutarlı olamaz. Bu nedenle öğretmen eğitiminde adaylara önce kuramsal bilgiler kazandırılır ve daha sonra bu bilgilerin üzerine uygulamalar yapılır. Etkili öğretim, kuramların uygulamaya aktarılması ile mümkündür. Öğretmen adaylarının öğrendikleri kuramsal bilgiler temelinde, uygulamayı yönlendirebilecek profesyonel öğretmen olmaları beklenmektedir. Bilimsel bir yaklaşımla öğretilecek kuramsal dersler, okullarda yapılacak uygulamalar yoluyla desteklenmeli ve öğretmen adaylarına, öğrencinin bireysel özelliklerini ve ihtiyaçlarını

dikkate alan eğitim uygulamaları yaptırılmalıdır. Üniversiteler, kuramsal bilgi ile uygulamayı dengeli şekilde yürütecek bir eğitim yaklaşımını uygulamaya koymalıdır. Burada ağırlığın birine verilmesi denge durumunu bozar ve etkili bir öğretmen modeli ortaya çıkamaz.

Perrenoud (2001) öğretmen eğitiminde yeterliklerin kazandırılmasında kuram ve uygulamanın birbiriyle bütünleşmesi gerektiğini önemle vurgular. Kuramsal bilginin, öğretmen adayının sınıfta uygulamasını göreceak biçimde düzenlenmesi gerekmektedir (Kelly ve Grenfell, 2005: 5). Öğretmen adaylarına mesleki yeterliklerin kazandırılabilmesi için öğretmen eğitim programlarında kuram ve uygulamanın iç içe olması gerekmektedir. Kuramsal bilgilerin uygulamaya konulmasında ise, öncelikle, öğretmen adaylarının, model davranışları okullardaki eğitim ortamlarında gözlemlmeleri ve incelemeleri önemlidir. Yakın zamanda programlara damgasını vuran uygulama odaklı yaklaşım, kuramı ön plana çıkaran yaklaşım çerçevesinde eleştirilmiş ve öğretmen adaylarının yeterli düzeyde eğitim bilimleri alanındaki kuramları ve kavramları öğrenmeden mezun oldukları ve bu durumun onların mesleki yeterliliğini önemli ölçüde azalttığı iddia edilmiştir. Bu görüşe göre, yeterli kuramsal bilgi ile donanık öğretmen adaylarının, okulda uygulamanın gerektirdiği güçlüklerle başa çıkabilecekleri varsayılmaktadır. Kuramdan yoksun, uygulama odaklı yetişen öğretmen adaylarının hata yapabileceği ve bu hataları değerlendirmek ve düzeltmek için gerekli kavramsal çerçeveye ve bakış açısına sahip olamayacağı savunulmaktadır. Öğretmen adaylarının okullarda geçirdikleri deneyimler, onlara gerçek yaşam problemlerinden hareketle, kendi bilgilerini kendilerinin oluşturmalarına olanak sağlar (Hassard, 1999). Üniversite düzeyindeki öğrencilerin de öğrendikleri kuramsal bilgileri, mesleki problemlerinde kullanmaları söz konusu olduğunda, çok başarılı olamadıkları gözlenmektedir (Renkl, Gruber, Mandl ve Hinkofer, 1994). Oysa eğitimin temel amaçlarından birisi, öğrenilenlerin başka alanlara transfer edilmesidir.

Öğretmenler kuramsal bilgiyi, eğitim yaşamı boyunca kitaplardan, uzmanlardan ve deneyimli öğretmenlerden elde ederler (Atay, 2003). Kuramsal bilgi, daha çok hizmet öncesi eğitim sürecinde verilmektedir. Burada, öğretmen adayının belirli bir alanda uzmanlık bilgisine sahip olması amaçlanmaktadır. Öğretmen adaylarına, kıdemli ve deneyimli öğretmenlerce, “üniversitenizde size verilen o kuramsal bilgileri bir kenara bırakın, onların hepsi teoride kaldı; neyin işleyip neyin işlemediğini burada sınıf ortamında göreceksiniz; ne öğrenecekseniz burada öğreneceksiniz” denildiği olmuştur. Aslında sorun, öğretmenliğin kuramsal temelini oluşturan bilgilerin yanlışlığına ya da işe koşulamaz oluşundan değil, sorun, öğretmen yetiştiren programların öğretmen adaylarına kuramsal bilgiyi uygulama ortamlarında kullanma fırsatı verilmemesinden kaynaklanmaktadır (Şahin, 2004: 267). Kuramsal bilgi temelini uygulama sürecinde yeterince kullanılmaması, öğretmenliğin meslek olma özelliğini bu boyutta tartışılır kılmaktadır.

SONUÇ TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Eğitimin bir bilim olarak ortaya çıkması ve gelişmesiyle birlikte, öğretmenlik meslek bilgisi önem kazanmaya başlamış ve öğretmenlik için bireylerin özel bilgi ve becerilere sahip olması gerekliliği anlaşılmıştır (Erden, 2009: 156). Bu anlamda öğretmen, öğretmenliğin kuramsal bilgi temelini işe koşarak etkinliklerde bulunması gereken bir kişi niteliğindedir. Burada öğretmenlere hizmet öncesinde mesleğin gerektirdiği kuramsal bilgilerin kazandırılması önem taşımaktadır. Kuramsal bilgi temelinden yoksun öğretmenler, eğitim sürecindeki faaliyetlerini ya kendi öğrencilik dönemlerindeki öğretmenlerinin uygulamalarını ya da pek çoğu eskimiş fakat çok bilinen uygulamaları işe koşarak yapmaya çalışırlar (Şahin, 2004: 265).

Eğitimin herhangi bir dalının bilimleşmesi, sağlam kuramsal bilgilere dayandırılmasını gerektirir. Dolayısıyla eğitimin her dalı, evrensel kuramsal bilgilerden geniş ölçüde yararlanmak zorundadır (Bursalıoğlu, 1991: 99). Kalıcı ve her dönem

geçerli olan kuramsal bilgi, bilimsel yöntemlerle elde edilmiş, doğruluğu ve geçerliliği sınanmış bilgilerdir. Bilginin gelişmesini güdüleyen ve yönlendiren kuramsal bilginin, olaylara genel açıklamalar getirme, birikimli araştırmalara olanak sağlama ve eylemi yönlendirme gibi işlevleri de bulunmaktadır (Aydın, 1993: 21). Kuramsal bilgi aynı zamanda, mesleki eğitimde uzmanlığın önemli bir dayanağını oluşturmaktadır.

Kuram ve uygulama arasında önemli bir ilişki söz konusudur. Kuramsız bir eğitim anlayışı sırf uygulamalarla, pratikle yetinen bir üretimden öteye geçmez. Ancak sadece kurama dayanan bir eğitim anlayışı da, mevcut uygulamalara fazla bir şey veremez (Tozlu, 1992: 217). Kuram, uygulamayla en az üç yönden doğrudan ilişki içindedir: Kuram uygulayıcılar için bir referans sistemi sağlar, kuram genel bir çözüm modeli sunar ve karar vermeyi yönlendirir (Hoy ve Miskel, 2010: 6). Kuram, uygulayıcılara karşılaştıkları problemleri çözmelerinde keskinlik, ihtiyaç duydukları çözüm araçları ve bir referans sistemi sağlar. Öğretmen eğitiminde yeterliklerin kazandırılmasında kuram ve uygulamanın birbiriyle bütünleşmesi önem taşımaktadır (Perrenoud, 2001).

Kuramsız uygulama, bilinçsiz bir devinim, uygulamasız kuram ise, düşüncenin gerçeklik alanından kopması ve kendini yitirmesidir. Bu anlamda kuram ve uygulama bir bütünlük içinde düşünülmesi gereken iki önemli boyuttur. Eğitim bilimleri koyduğu kurallar ve vardığı sonuçlarla uygulamalı bir alan olduğuna göre, kuram ve uygulama arasındaki yapaylık doğal olarak ortadan kalkmalıdır.

Kuram pek çok yönden uygulamaya hizmet eder, ona bakış açısı ve öngörü kazandırır, olasılıkların değerlendirilmesinde yardımcı olur. Uygulama da kuram için hammadde sağlar ve onun test alanını oluşturur. Buradan hareketle öğretmenlik eğitiminin, kuram ve uygulamanın dengeli bir birlikteliğini gerektirdiğini söylemek mümkündür.

Öğretmenin sahip olduğu alan bilgisi, yetenekleri ve mesleği yapabileceğine dair inançları, öğretmeni öğretmen yapan unsurlardır. Bu noktada, öğretmenlik herkesin

rahatlıkla yapabileceği sıradan bir iş gibi algılanmamalıdır. Kuramsal bilgi temelinden yoksun kimsenin öğretemeyeceği, öğretmenliğin sıradan bir gözlemcinin gördüğünden çok daha karmaşık bir iş olduğu ortadır.

Öğretim kademesi ne olursa olsun, öğretmenler öğretim sürecinde gerçekleştirdikleri her türlü etkinliği kuramsal bir bilgi temeline dayandırmalıdır. Aslında bir şey gerçekten biliniyorsa uygulamaya geçirilebilir (Brown, Colins ve Duguid, 1989). Öğretme öğrenme sürecini daha etkili kılmak için öğretmenlik mesleğinin kuramsal bilgi temeline daha fazla başvurmak, öğretmenliğin meslekleşmesine önemli katkılar sağlayacaktır (Şahin, 2004: 268). Bu bakımdan uygulamada başarı, kuramsal bilgi ile yakından ilişkilidir. Kuramsal bilgilerin uygulamayla anlamlı hale getirildiği öğretmen eğitimi yaklaşımıyla nitelikli öğretmen yetiştirme olasılığı yüksektir.

Elliot'a (1993) göre, öğretmen adaylarının iyi birer uygulayıcı olabilmeleri için, öncelikle öğretmenliğe ait kuramsal bilgi temeline sahip olmaları gerekmektedir. Kuramsal bilginin, öğretmen adayının sınıfta uygulamasını göreceк biçimde düzenlenmesi gerekmektedir (Kelly ve Grenfell, 2005: 5).

Bu bağlamda yapılan çalışmaya ilişkin olarak şu öneriler getirilebilir:

1-Öğretmenlik eğitiminde adayların güncel kuramsal bilgi ile donanık olarak yetiştirilmesi gerekmektedir.

2-Kuramsal bilginin, öğretmen adaylarının sınıfta uygulamasını göreceк biçimde düzenlenmesi gerekmektedir.

3- Kuram ve uygulamanın bir bütünlük içinde verilmesine dikkat edilmelidir.

4-Öğretmenliğin meslekleşmesine katkısı bakımından, öğretmenlik mesleğinin kuramsal bilgi temeline daha çok önem verilmelidir.

KAYNAKÇA

- ATAY, Derin Y.; (2003), Öğretmen Eğitiminin Değişen Yüzü, Ankara, Nobel Yayıncılık.
- AYDIN, Mustafa; (1993), Çağdaş Eğitim Denetimi, Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- BROWN, John S; Allan COLLİNS ve Paul DUGUİD; (1989), “Situating Cognition and the Culture of Learning”, Educational Researcher, 18 (1), ss. 32-42.
- BURSALIOĞLU, Ziya; (1991), Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama, Ankara: Pegem Yayınları.
- CAPRARO, Margaret M; Robert M. CAPRARO; ve Jack HELFELDT; (2010), “Do Differing Types of Field Experiences Make a Difference in Teacher Candidates' Perceived Level of Competence?”, Teacher Education Quarterly, 37(1), ss. 131-154.
- ELLİOT, John; (1993), “Three perspectives on coherence and continuity in teacher education”, ELLİOT John, (Ed.), Reconstructing teacher education, London: Falmer Press.
- ERDEN, Münire; (2009), Eğitim Bilimlerine Giriş, Ankara, Arkadaş Yayınevi.
- GİBSON, Robert L. ve Marianne H. MİTCHELL; (1990), Introduction To Counseling And Guidance, New York: MacMillan Pub. Comp.
- GLASER, William; (1992), The Quality School: Managing Students Without Coercion, New York: Harper and Row.
- HACIOĞLU, Fatma ve Cevat ALKAN; (1997), Öğretmenlik Uygulamaları, Ankara, Alkım Yayınları.
- HASSARD, John; (1999), Student's Experience in Constructivist Learning Environments, <http://scied.gsu.edu/Hassard/Teems.html>, Erişim Tarihi: 02.05.2012.

-
- HOY, Wayne K. ve Cecil G. MİSKEL; (2010), Eğitim Yönetimi. (Çeviri Editörü: Selahattin TURAN). Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- KAVCAR, Cahit; (1999), Nitelikli Öğretmen Sorunu. Ankara, 21. Yüzyılın Eşiğinde Türk Eğitim Sistemi Ulusal Sempozyumu, (22-27 Kasım) Ankara, Tekışık Yayıncılık.
- KEEDY, John L. ve Charles M. ACHİLLES; (1997), The need for school-constructed theories in US school restructuring, Journal of Educational Administration, 35(2), ss. 102-121.
- KELLY, Michael ve Michael GRENFELL; (2005), European Profile for Language Teacher Education: A Frame of Reference. UK: University of Southampton, European Commission Directorate-General for Education and Culture.
- KÖSEOĞLU, Kürşat; (1994), İlköğretime Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanı Yeterliklerinin Değerlendirilmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- LAWSON, Anton E.; (1995), Science Teaching of the Development Thinking, California, Wadsworth Publishing Company.
- MEDLEY, Donald M.; (1982), Teacher Competency Testing and the Teacher Educator, Association of Teacher Educators and the Bureau of Educational Research in Charlottesville, ss. 1-43.
- NIEGEMANN, Helmut M; Eva Maria GRONKİ-JOST ve Oliver NEFF; (1999), “Instructionsdesign zu Förderung des Selbständigen Erwerbs Theoretischen Wissens in der Kaufmännische Berufsausbildung”, Unterricht Wissenschaft, 27(1), ss. 12-28.
- OZMON, Howard ve Samuel M. CRAVER; (1986), Philosophical Foundation of Education, Ohio, Merril Publishing Company.
- ÖZDEN, Yüksel; (1999), Eğitimde Dönüşüm. Eğitimde Yeni Değerler, Ankara, Pegem A Yayınları.

-
- PERRENOUD, Philippe; (2001), La Formation des Enseignants au 21e Siècle. http://www.unige.ch/fapse/SSE/teachers/perrenoud/php_main/php_2001/2001_21.html, Erişim Tarihi: 02.05.2012.
- RENKL, Alexander L.; Hans GRUBER; Heinz MANDL ve Ludwig; HINKOFER; (1994), “Hilft Wissen bei der Identifikation und Steuerung eines Komplexen Ökonomischen Systems?” Unterrichtswissenschaft, 22, ss. 195-202.
- SERGIOVANNI, Thomas J. ve Robert J. STARRATT; (1979), Supervision Human Perspectives, McGraw- Hill Book Company.
- SÜNBÜL, Ali M.; (2001), “Bir Meslek Olarak Öğretmenlik”, Özcan DEMİREL ve Zeki KAYA, (Ed.), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- ŞAHİN, Ali E.; (2004), “Meslek ve Öğretmenlik”, Veysel SÖNMEZ, (Ed.), Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Ankara, Anı Yayıncılık.
- TOZLU, Necmettin; (1992), Eğitim Problemlerimiz Üzerine Düşünceler, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- URAL, Ayhan; (2011), “Öğretmenlik Eğitime İlişkin Bir Model Önerisi”, Songül Aynal KİLİMCİ, (Ed.), Türkiye’de Öğretmen Yetiştirme, Ankara, Pegem Akademi.
- YAŞAROĞLU, Faruk; (2007), ” Bir Meslek Olarak Öğretmenlik”, Durmuş EKİZ, ve Haydar DURUKAN, (Ed.), Eğitim Bilimine Giriş, İstanbul, Lisans Yayıncılık.